עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ו מהלכות נזירות הלכה ז:

כד ב מיי' פ"ד מהלכות סוטה הלכה טז:

כה ג ד מיי' פ"ה מהל' מחוסרי כפרה הלכה ח:

כו ה ו מיי' שם הל"ט:

כז ז ח מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הלכה ח:

גליון הש"ס

גמ' לחלק על כל שפחה ושפחה. ע' קדושין עז ע"ב תד"ה הרי גופין. ובסנהדרין נד ע"ב תד"ה הנרבע:

מוסף רש"י

נזירות דטהרה משביעי הוא דחיילא. נזיר שנטמא וספר שבעה לחזור ולהתחיל נזירות טהרה, מז' חיילא, ומשכחת לה דמביא קרבן אחד על טומאות הרבה, כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי, דכיון דבשביעי טהור הוא הוו להו ג' טומאות, וקרבן אחד הוא מביא ולא על כל טומאה וטומאה, משום דבשתי טומאות הראשונות לא יצתה שעה ראויה להביא קרבן, דאין הבאת קרבן אלא בשמיני, הלכך אינו מביא אלא על האחרונה. להכי נקט תרי זימני נטמא בז', דמהדר אג' טומאות משום דתני במתניתין טומאות הרבה (לעיל ב:). **כולה טומאה אריכתא היא.** דלא בא לכלל טהרה (שם). **וקדש את ראשו.** לנזירות טהרה שניה (שם) שיתחיל למנות לענין נזירות, **ביום ההוא.** ביום הבאת קרבנותיו שהוא שמיני כדכתיב וביום השמיני יביא שתי תורים (נזיר יח.). **ביום תגלחתו.** שהוא שביעי, כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו (שם). **והעשיר.** עד שלא הספיק להביא את כולו, או עשיר והעני (נדה ע.). **הכל הולך אחר חטאת.** אם הביא חטאת בהמה בעשירות מביא נמי עולת בהמה ואם הביא חטאת העוף בעניות אע"פ שהעשיר מביא נמי עולה בעניות (ערכין יז: ובע"ז נדה שם). **אחר אשם.** אם כשהקריב אשמו היה עשיר, יקריב את האחרים בעשירות (נדה שם). **אחר ציפרין.** שתי ליפרים חיות טהורות שהיה כהן מטהר בהם את המצורע שבעת ימים קודם תגלחתו, ולא קרבן הן ושוות בעשיר ובעני, ואם באותה שעה היה עשיר מביא כל קרבנותיו בעשירות (שם ובע"ז ערכין שם). **מקרא אחד דרשו.** לגזירת הכתוב היא (ערכין שם). **דבר המכפרו.** דהכי כתיב במצורע עני וכפר עליו הכהן וסמיך ליה האי קרא דזאת תורת אשר בו נגע צרעת וגו' דמשמע אשר לא תשיג ידו בשעת כפרה יהא לו תורה זו של דלות ואע"פ שהשיגה ידו אחר כך (שם). **דבר המכשירו.** דהכי משמע אשר לא תשיג ידו בשעת טהרה תהא לו תורת עניות, וטהרה זהו אשם המכשירו לבא במקדש ולאכול בקדשים, שמדם האשם הוא נותן על בהונות ותנוך אזנים (שם). **ומאי נינהו ציפרין.** צפרין גורמין לו טהרה, שכל זמן שאינו מביא צפרין אינו יכול לגלח (שם). **תורת היולדת.** משמע תורה אחת ליולדת ולדות הרבה (נדה מ.).

רבינו גרשום

ונזיר שנטמא טומאות הרבה. מאן תנא ר' יוסי בר' יהודה היא. כולה הא שמעתא דנזיר פרשינן בריש פירקין קמא: [מתני'] הביא ציפרין. כשנרפא מצרעתו ולא הספיק להביא חטאתו עד שחזר ונתנגע וחזר ונרפא והביא ציפרין ונתנגע קודם שהביא חטאתו ואשמו כשחזר ונתרפא צריך להביא ציפרין אחרים וחטאת על כל נגע שלא עלו לו הראשונות עד שיביא חטאתו עמהן: ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו. עמהן: [גמ'] והא אמרת אינו מביא אלא קרבן אחד. על נגעים הרבה: חסורי מחסרא והכי קתני הביא ציפרין כו' אין מביא אלא קרבן אחד. והא דקאמר לא עלו (עד) הכי קאמר ולאקבועי בעניות ובעשירות לא מיקבע עד שיביא חטאת כלומר אם היה עני והביא חטאתו בעניות אע"ג דקודם שהביא אשמו וציפרין נתעשר הכל הולך אחר חטאת ויביא הכל בעניות, או אם היה עשיר והפריש חטאת בהמה והעני ימתין עד שיעשיר ויביא הכל בעשירות: ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו. דסבר הכל הולך אחר אשם: מכפרו. היינו חטאת: מכשירו בקדשים. היינו אשם: גורם לו טהרה. ציפרין כדכתיב ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות: [מתני'] האשה שהפילה ולדות הרבה בתוך מלאות וכדפירש במתניתין הפילה בתוך שמונים כו' מביאה קרבן אחד על כולן: [גמ'] יכול אף על הלידה ועל הזיבה. שאם ילדה בזוב וכדתנן במס' נדה (לו:) המקשה הרי זו נדה קשתה שלשה ימים בתוך י"א יום שבין נדה לנדה ושפתה מעת לעת שלא ראתה דם הרי זו זבה ואח"כ ילדה הרי זו יולדת בזוב ומביאה שתי קרבנות אחד על הלידה ואחד על הזיבה וקא בעי הואיל ועל וולדות הרבה מביאה קרבן אחד יכול על הלידה ועל הזיבה נפטרת נמי בקרבן אחד: ת"ל זאת. כלומר דעל הוולדות מביא קרבן אחד אבל לא על הלידה ועל הזיבה: דאם כן אכלה חלב וילדה אכלה דם וילדה הכי נמי דאין מביאה אלא קרבן אחד. אלא כשם שמביאה שתי קרבנות על חלב ועל לידה כך מביאה שתי קרבנות על לידה ועל זיבה: אלא אימא. הכין בעי כיון דמביאין קרבן אחד על וולדות הרבה יכול על הלידה שלפני מלאות ועל הלידה שלאחר מלאות תהא מביא קרבן אחד ת"ל זאת כלומר אותן שבתוך מלאות נפטרין בקרבן אחד אבל על לידה שלאחר מלאות מביאה קרבן אחר. לישנא אחרינא יכול כשהיא ילדה תחילה בזוב ואח"כ ילדה לאחר מלאות נמי בזוב יכול שמביאה ב' קרבנות בלבד על הלידה ועל הזיבה שבתחלה ועל הלידה ועל הזיבה שלאחר מלאות דנימא שם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא ת"ל זאת דעל הלידה הראשונה מביאה שתי קרבנות ועל הלידה שלאחר מלאות שתי קרבנות: האשה שהפילה וולדות הרבה מביאה קרבן אחד כו'. כיצד ילדה נקבה תחילה ולאחר י"ד ימי טומאה נתעברה נקבה והפילה לסוף מ"א יום שהוא בתוך שמונים של נקבה ראשונה קסברי רבנן וולד שני ביטל את הראשון מ"ט כיון דלא יצאת בשעה שראויה להביא בה קרבן על הראשון ביום פ"א אלא בתוך מלאות הפילה אחר ביטל שני את הראשון ומשני מונה שמונים לקרבן ואם חזרה והפילה וולד שלישי בתוך מלאות של שני כיון דלא הגיע שני לקרבן ביטל שלישי את השני וכן אתה מוצא שיכולה להפיל וולדות הרבה בתוך מלאות של ראשון וסברי רבנן לעולם מן אחרון מונה וכן המפלת בתחלה תאומים נקבות הפילה אחת יום ראשון ואחת יום שני שהשניה נולדה בתוך מלאות של ראשונה וביום שמונים של שניה שהוא פ"א לראשון חזרה והפילה ב' תאומים בב' ימים הרביעי בתוך מלאות של שלישי לרבנן דתנן שני מבטל ראשון ור' יהודה אמר לעולם מולד ראשון מונה פ' לקרבן וכל מה שהפילה בתוך שמונים שלו הוי כמאן דליתיה הילכך קאמר מביאה על הראשון ואינה מביאה על השני שהפילה בתוך מלאות של ראשון ומביאה על השלישי ואינה מביאה על הרביעי שהוא תוך מלאות של שלישי ולא חשיב כלום, ולטעמיה דר' יהודה האשה שהפילה וולדות הרבה. בשני וולדות מיירי בלבד: **ולד ראשון גורם.** הוי עיקר לידה: **פשיטא דהכי איתא.** דבהכי פליגי ומאי קמ"ל כשתמצא לומר: משום **מפלת תאומים איצטריך ליה.** לאשמועינן דמספקא לן דסד"א במפלת תאומים דבחד זימנא נתעברו וחדא לידה היא אימא מודה ר' יהודה לרבנן דהכא מוולד שני מנינן קמ"ל כשתמצא לומר דלעולם קסבר ר' יהודה דמוולד ראשון מנינן:

והיא שפחה [ה]לחלק על כל שפחה ושפחה: נזיר שנטמא טומאות הרבה: מאן תנא אמר רב חסדא א]רבי יוסי בר' יהודה היא דאמר נזירות דטהרה משביעי הוא דחיילא עליה ומשכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי וכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב בה קרבן אינו חייב אלא קרבן אחד דאי רבי כיון דאמר רבי [א]נזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כולה טומאה אריכתא היא אי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני כיון דיצאת שעה שראוייה להקריב א]קרבן מחייב על כל אחת ואחת אלא ב]ש"מ ר' יוסי ברבי יהודה (ומאי דרבי יוסי) בר' יהודה דתניא [ב] [1]וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי ר"י בר' יהודה אומר ביום תגלחתו: **מתני'** ג]המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה ומצורע שנתנגע נגעים הרבה הביא ציפרין ונתנגע ד] לא עלו לו עד שיביא חטאתו רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו: **גמ'** מנלן דכתיב [2]זאת תורת הקנאות [ב]תורה אחת לקנויין הרבה: מצורע שנתנגע נגעים הרבה כו': מנלן דכתיב [3]זאת תורת המצורע [ג]תורה אחת ה]למצורעים הרבה: הביא ציפרין ונתנגע לא עלו לו עד שיביא חטאתו רבי יהודה אומר עד שיביא אשמו: והאמרת אין מביא אלא קרבן אחד חסורי מחסרא והכי קתני [ד]הביא ציפרין ונתנגע ו] אין מביא אלא קרבן אחד ולאקבועי בעניות ובעשירות לא מיקבע עד שיביא ז] חטאת רבי יהודה אומר עד שיביא [ה]אשמו תנן התם [ג]מצורע ח] שהביא אשמו והעשיר הכל הולך אחר חטאת דברי ר"ש רבי יהודה אומר [ו]הכל הולך אחר אשם תניא ר"א בן יעקב אומר הכל הולך אחר ציפרין [ז]אמר רב יהודה אמר רב שלשתן מקרא אחד דרשו [4]אשר לא תשיג ידו בטהרתו ר"ש סבר דבר המכפרו ר' יהודה סבר דבר המכשירו ר' אליעזר בן יעקב ט]אומר דבר הגורם לו טהרה ומאי נינהו ציפרין: **מתני'** [ח]האשה י]שילדה ולדות הרבה יא]והפילה בתוך שמונים נקבה חזרה והפילה בתוך שמונים נקבה והמפלת תאומים ר' יהודה אומר מביאה על הראשון ואינה מביאה על יב]השניה מביאה על השלישי ואינה מביאה על הרביעי: **גמ'** מנלן [ט]דתני תנא קמיה דרב ששת [5]זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה [י]מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה יכול אף על הלידה ועל הזיבה ת"ל זאת קתני יכול יג]על הלידה ועל הזיבה אינה מביאה אלא קרבן אחד אלא מעתה אכלה יד]דם וילדה ה"נ דאין מביאה אלא קרבן אחד אימא הכי יכול טו]על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת טז] ת"ל זאת: הפילה בתוך שמונים כו': כשתמצי לומר לדברי ר' יהודה ולד ראשון גורם ומולד ראשון מונה לדברי חכמים ולד שני גורם ומולד שני מונה כשתמצי לומר פשיטא יז]הכי איתא מפלת תאומים איצטריך ליה ס"ד אמינא במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן קמ"ל איבעיא להו

והיא שפחה לחלק על כל שפחה ושפחה. תימה דהכא בעינא לחלק אע"ג דגופין מוחלקין והתם פרק אותו ואת בנו (חולין פב:) לא תשחטו ביום אחד משמע דפשיטא דחייב גבי שחטה ואח"כ שחט בניה משום דגופין מוחלקין אע"ג דליכא קרא וכן לקמן בפרק אמרו לו (דף יז.) דאמרי' שבתות כי גופין דמיין:

תורה אחת למצורעים הרבה. ובתורת כהנים מפיק ליה מדכתיב וכבשה אחת מלמד שמביא אחת על נגעים הרבה ומוזאת תהיה תורת דריש תורה אחת לכל מצורעין לפי שמצינו שחלק הכתוב בטומאותיהם ובשבועותיהם: **מפלת** תאומים איצטריכא ליה. קס"א במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן וקשה דא"כ מפלת תאומי' למאן קתני לה אי רבנן פשיטא ואי לר' יהודה הא מודה לרבנן צ"ע:

תוספות תורה אחת לקינויין הרבה. תימה דבסוטה אמרינן לרבנן אין אשה שותה ושונה ולר' יהודה באיש אחד ושני בועלים אינה שונה וכיון דאינה שונה למאי איצטריך דלא מייתי אלא קרבן אחד:

נזירות טהרה משביעי חיילא. הלכך כי נטמא תרי זימני בשביעי הוו להו טומאות הרבה דהא אתחלא נזירות דטהרה ולענין קרבן לא מחייב אלא אחד דלא יצא אדם זה לשעה יח]ראויה לקרבן: **וקידש את ראשו.** שנזירות טהרה חלה עליו. יום תגלחתו כו': **מתני' המקנא לאשתו כו'.** מביא מנחת שעורים אחת על כולן כשהוא משקה: **שנתנגע נגעים הרבה.** כגון שספר שבעה ולא הספיק להביא קרבנותיו עד שנתנגע וכן שניה וכן שלישית: **הביא צפרין.** אותן שתי צפרין חיות אחת לשחיטה ואחת לשילוח ולאו קרבן נינהו: **לא עלו לו.** קס"ד דהאי לא עלו לו משמע שצריך לחזור ולהביא לבסוף שתי צפרין לכל נגע ונגע עד שיביא חטאת אבל הביא צפרין וחטאתו ונתנגע אין צריך להביא לכשיטהר על נגע ראשון: **גמ' והאמרת אינו מביא אלא קרבן אחד.** על נגעים הרבה אלמא חד נרעת אריכתא היא ואמאי מחייבת ליה לאתויי צפרים אכל נגע: **ולאקבועיה בעניות כו'.** וה"ק ולא עלו הצפרין ליקבע בעניות ובעשירות דאם היה עני בשעת הבאת צפרין והעשיר צריך להביא קרבן עשיר ואם היה עשיר והעני מביא עני בדלות עד שיביא חטאתו דבתר חטאת אזלינן בין בעניות בין בעשירות: **אשר לא תשיג ידו.** בשעת טהרתו יביא בעניות אע"פ שהעשיר: **ר"ש סבר.** האי טהרתו היינו דבר המכפר חטאו דעל ז' דברים נגעים באין במסכת ערכין (דף טז.): **דבר המכשירו.** אשם שמדמו נותנין על בהונותיו מכשירו בקדשים: **צפרין.** גורמין לו תחלת טהרתו שמדם הצפור מזין עליו: **מתני' האשה שילדה ולדות.** וקא מפרש כילד כגון שהפילה לתוך פ' של נקבה וכו' כגון שטבלה לאחר שבועיים יט] דטומאה ושמשה ונתעברה והפילה נקבה לאחר מ' של יצירת הולד דהיינו נ"ד ללידה ראשונה וחזרה והפילה לסוף נ"ד של זו כ] . ולהכי נקט נקבה דבזכרים ליכא למימר הכי דאי הפילה בתוך מ' דזכר מיא בעלמא הוא) האי שני דאין הולד נוצר עד יום מ': **והמפלת תאומים.** אפילו זכרים כגון שנתעברה ג' והפילה אחד לאחר מ' והשני נשתהה ויצא בתוך ימי טוהר הראשון ושלישי בתוך ימי טוהר דשני (א) כא]מביאה קרבן אחד על האחרון ופטורה: **ר' יהודה.** פליג בין אולדות בין אתאומין ואמר מביאה קרבן אחד על הראשון על הולד הראשון ולא על השני מפני שנולד בתוך מלאת של ראשון ומביאה על השלישי משום דהוא לא נולד תוך מלאת כב]דלא חשבינן מלאת לשני דכמאן דליתיה דמי הואיל ונולד תוך מלאת של ראשון ושלישי הוי תחילת לידה ואינה מביאה קרבן על הרביעי הואיל ונולד תוך כג](מ') מלאת של שלישי אבל שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון דהא עברו ימי טומאה דראשון כד](וילירת שני וטומאתו וילירת שלישי) דהוי טפי מפ' לראשון וגבי תאומים נמי דקפליג ר' יהודה כגון שנולד שלישי לאחר מלאת דראשון ועל מלאת דשני לא איכפת לו דכמאן דליתיה דמי: **גמ'** כל היכא דכתיב תורת משמע רבים: **יכול על הלידה ועל הזיבה.** קרבן אחד כגון שראתה ג' ימים בימי זיבה והפסיקה רביעי וילדה בחמישי הרי זו יולדת בזוב כדאמרי' בנדה (דף לו:) כה]דבעי שתפסוק מן הזוב סמוך ללידה ואם לא פסקה ודאי דם מחמת הולד ואינה יולדת בזוב: **אלא מעתה.** מהיכא תיסק כו]דעתיה דעל הלידה ועל הזיבה קרבן אחד דאיצטריך קרא למעוטי הא ודאי אכלה חלב וילדה מי סלקא אדעתין דמביאה קרבן אחד על הלידה ועל החלב וגבי זיבה נמי מה ענינה אצל לידה: **זאת.** משמע על כז]לידה אחת מביאה כח][קרבן אחד על ולדות הרבה] הא אחר מלאת חייב על כל אחת ואחת: **לדברי ר' יהודה.** מדלא חשיב מלאת לשני ש"מ ולד ראשון גורם לקרבן ומולד ראשון מונה פ' יום הילכך שלישי שנולד אחר מלאת דראשון ולד מעליא הוא לקרבן: **לדברי חכמים.** דלא מחייבי אלא חד אבתרא מחייבי ליה דסבירא להו ולד שני כלומר אחרון גורם לקרבן וראשון דלא מלו ימי טוהר דיליה לית ליה קרבן ומשני מנינן מלאת עד שלישי ומשלישי עד רביעי ולא כט]מטמא מלאת אלא עד בתרא: **פשיטא דהכי איתא.** דאי לאו הכי מאי טעמייהו: **מפלת תאומים איצטריכא ליה.** משום מפלת תאומים איצטריך ליה תנא לאשמועינן דבמפלת תאומים נמי פליג רבי יהודה דמהו דתימא בתאומים מודה דחדא לידה אריכתא היא הואיל ועיבורן כאחת ל] ואית ליה נמי מלאת לשני ושלישי לאו בר קרבן הוא:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ב: נזיר יח:], ב) [לעיל ג:], ג) ערכין יז: נדה ע. נגעים פי"ד מי"א, ד) [ערכין יז:], ה) [נדה מ.], ו) [יבמות סט:],

שינויי נוסחאות

א] להקריב בה קרבן. (ש"מ): ב] אלא לאו ש"מ ר' יוסי ברבי יהודה היא ומאי רבי ומאי ר' יוסי. (ש"מ), ובגליון כתוב: נ"ל היא מאי ר' יוסי: ג] והמקנא לאשתו. (ש"מ): ד] הביא ציפרין ונתנגע הביא ציפרין ונתנגע. (ש"מ): ה] למצורעים. ס"א לנגעים. (ש"מ): ו] ונתנגע הביא ציפרין ונתנגע אין. (ש"מ): ז] חטאתו רבי יהודה. (ש"מ): ח] מצורע שהפריש קרבנו והעשיר. (ש"מ): ט] יעקב סבר דבר הגורם. (ש"מ): י] האשה שהפילה ולדות הרבה. (ש"מ): יא] נ"ל הפילה וכ"א במשנה שבמשניות. (גליון, וכ"ה בש"מ): יב] השני. (ש"מ): יג] יכול אף על הלידה ועל הזיבה [תיבות אינה מביאה אלא קרבן אחד נמחק]. (ש"מ): יד] אכלה חלב וילדה אכלה דם. (ש"מ): טו] יכול אף על. (ש"מ): טז] מלאת. נ"א יכול על הזיבה שלפני מלאת ועל הזיבה שלאחר מלאת על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת כו'. (ש"מ): יז] דהכי איתא. (ש"מ): יח] לשעה הראויה לקרבן. (ש"מ): יט] דנקבה ושמשה. (ש"מ): כ] זו אע"פ שהיא לאחר פ' של ראשון ולהכי. (ש"מ): כא] דשני אין מביאה רק קרבן. (ש"מ): כב] מלאת דראשון דלא. (ש"מ): כג] תיבת מ' נמחק. (ש"מ): כד] רש"ק מ"ז ונ"א בס' קרבן אהרן וילירת שני דהוו נ"ד מטומאתו ויצירתו של ג' דהוו נ"ד אחרים והוו ק"ד לראשון ע"ש (דף קג) [לז.]. (גליון), אמנם שם בקרבן אהרן בדף לג: העתיק כלפנינו וצ"ע: כה] דבעי' שתפסוק. (דפו"ר): כו] מהיכא תיסק אדעתין. (ש"מ): כז] נ"ל על מלאת לידה. (גליון): כח] מביא אחת על שתי לידות חייב על כל אחת ואחת, הוא סוף הדיבור. (ש"מ), והשאר ליתא בדפו"ר: כט] ולא מניא מלאת. (ש"מ), ובגליון: נ"א מקרי מלאת: ל] כאחת אע"ג דאית ליה נמי מלאת לשלישי. (ש"מ), תיבת לשני ואות ו' מתיבת שלישי הקיף וכתב כך נ"ל:

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ו יא
2. זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה: במדבר ה כט
3. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
4. זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נֶגַע צָרָעַת אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ: ויקרא יד לב
5. וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה: ויקרא יב ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והמפלת וכו' ימי טוהר דשני על כל אלו מביאה קרבן:

שיטה מקובצת

נזיר שנטמא טומאות הרבה. פי' הקונטרס הא דלא צריך קרא לומר דחייב קרבן א' על עבירות הרבה בנזיר כמו דצריך במצורע וביולדת ובשפחה ובמקנא, משום דמסברא נפיק דאי נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי בין לר' ובין לר' יוסי בר יהודה אינו חייב אלא קרבן אחד דהא דצריך קרא גבי יולדת דפטורה בקרבן אחד תוך מלאת היינו משום דאלידה קפיד רחמנא אבל גבי נזיר לא צריך קרא דכיון דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כולה טומאה אריכתא היא כיון דלא יצאה שעה ראויה להביא בה קרבן כדמפרש תלמודא. (תוס'): **וחזר ונטמא בשביעי כיון דלא יצאה שעה ראויה להקריב קרבן אינו חייב אלא אחת.** עיין בהשמטות: **אי דנטמא בשמיני.** פשיטא דחייב על כל אחת ואחת ואע"ג דצריך קרא דוזאת לחלק בין לפני מלאת ובין לאחר מלאת גבי יולדת, שאני התם משום דכתיב תורת וסד"א דפטור בקרבן אחד לפני מלאת ולאחר מלאת כדאשכחן במצורע הביא ציפרין ונתנגע דפטור באותן ציפרין משמע אפילו בשמיני. (תוס'): **ומצורע שנתנגע** כו' פי' כגון הביא ציפרין ונתנגע כו' כדמפרש דבלאו הכי לא מצינו למימר דכולה נגע אריכתא היא ובגמרא פריך רישא אסיפא דקתני לא עלו דמשמע דבתר שיתרפא מן האחרונה יצטרך להביא ציפרין כי [אינו עולה] אחת על כולן. (תוס'): **תורה אחת לנגעים הרבה.** צ"ע דנזיר מנלן דאינו מביא אלא קרבן אחד על טומאות הרבה ושמא מדכתיב זאת תורת הנזיר אבל קשה א) למה לא פירש התלמוד. (תוס' הרא"ש ז"ל): **האשה שהפילה ולדות הרבה.** עיין בהשמטות: **קתני יכול אף על הלידה כו'.** עיין בהשמטות: **תוס' ד"ה מפלת כו' פשיטא.** דהשתא מעוברת וחזרה ונתעברה ואמרי רבנן מביא קרבן אחד על כולן יולדת תאומים מבעיא וי"ל דמדבר מועט הוא עושה סד"א:

א) ועי' לעיל באות א' (ד"ה נזיר שנטמא) בשם התוס' דישבו קושיא זו. [המגיה בד' וילנא]

בטומאה מה לי א"ר יהודה מי אמרינן עד כאן לא א]קא"ל ר' יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי אלא לענין קרבן כיון דלא יצאה ב]שעה שראויה להקריב בה קרבן הואיל וכן ולד שני כמאן דליתיה דמי אבל לענין טומאה וטהרה אימא סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי ומפסקא טומאה דשני וממלא יומי טהרה דראשון והדר מונה יומי טהרה לשני או דלמא לרבי יהודה חומרא הוא דאית ליה אבל הכא קולא הוא וקולא לית ליה אמר רב הונא מסורא ת"ש א) יולדת [א]שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר וביום שמונים לנקבה ג] עד כאן טמאה היא ואמר רב חסדא הא ד]מני ר' יהודה הוא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי ואי אמרת בטומאה ס"ל לר' יהודה ולד שני כמאן דאיתיה דמי היכי שחטינן עלה ביום מ' לאורתא נמי לא מציא אכלה אלא לאו ש"מ לטהרה ולטומאה ה]ס"ל לרבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי לעולם אימא לך לטומאה ולטהרה סבירא ליה לרבי יהודה דולד שני כמאן דאיתיה דמי וכי תניא ההיא בפסח הבא בטומאה ומי אכלה והתנן ב) [ב]פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ההיא ו]לא אכלי כי לא טבילן כי תניא ההיא דשוחטין וזורקין עליה דהא טבלה א"ה משמיני דילה הוא דחזיא משמיני לא חזיא ז] [ג]קסבר טבול יום דזב כזב דמי אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא ח] לאיי ביום מ' חזיא [ד]קסבר מחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי ולרבא ג) דאמר מחוסר כפורים דזב כזב דמי הא ט]מתנייתא היכי מתרץ לה אמר רב אשי רבא מתרץ לה ביום מ' ליצירת זכר וביום שמונים ליצירת נקבה ור' ישמעאל היא ד) דאמר לזכר מ' ואחד לנקבה שמונים ואחד סוף סוף תיפוק לי דטמאה היא משום נדה בלידה יבישתא אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ה) אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם °קמ"ל י] ו) דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם א"ר שמעיה ת"ש [1] ששים יכול בין רצופין בין מפוזרין ת"ל יום מה יום יא]רצוף אף ששים כולן רצופין מני אילימא רבנן מי אית יב]לרבנן מפוזרין אלא לאו רבי יהודה היא ומדקא יהיב לה ששים רצופים בהדי הדדי ש"מ חומרא אית ליה לר' יהודה קולא לית ליה לא לעולם רבנן היא והכא במאי עסקינן יג]ליולדת זכר מתוך שמונים של נקבה סוף סוף שלמין יומי דקדמאה ועד יד]כאן דבתראה לא שלמין דהא רבנן [ה]לולד שני מנו אלא משכחת לה לרבנן ביולדת תאומים נקבה קדמייתא וזכר בתראה וכגון דילידתיה לזכר בתראה בעשרים ליומי טהרה דבעיא מינקט ליה שבעה יומי טומאה דלידה טו]תאומים נקבה וה"ק יכול היכא דילדה תאומים נקבה מעיקרא וזכר לבסוף טז]תפסיק טומאה דלידה במיצעי ונימני לה ששה וששים מפוזרין ת"ל יום מה יום כולו רצוף אף ששים כולם רצופין אמר אביי ת"ש [2] שלשים יכול בין רצופין בין מפוזרין ת"ל יום מה יום כולו רצוף אף שלשים רצופין מני הא אילימא רבנן ומי אית להו לרבנן

רש"י

בטומאה מה לי א"ר יהודה. מי אית ליה מלאת לשני לענין ימי יז]טוהר: יח]**לא קאמר ר"י אלא לענין קרבן.** הוא דלית ליה מלאת לשני הואיל ובתוך זמן קרבן ראשון נולד: **אבל לענין טומאה וטהרה.** מונה לעצמו לבד אותן של ראשון ונקראין ימי הטומאה על שמו ומסולקין ממלאת של ראשון: **ומיפסקא** יט]**טומאה דשני.** את ימי טוהר של ראשון וממלא ימי טוהר דראשון דהא מלאת דראשון א"א דלא מלינן ליה לר' יהודה דהוא עיקר והדר מני שמונים כ]ימים ימי טוהר לשני: **או דלמא חומרא אית ליה.** לאפוקי כא]לקרבנות ויהיב ימי טומאה וימי טהרה לשני משעת כב]לידתה ואילך ומעוכבת לאכול בקדשים עד מלאת ימי טומאה וטהרה אבל קולא לית ליה להיות ימי הטומאה נקראין על שמו דשני להיות כג]גומרין השלמה לראשון תחתיהן דלהאי מילתא נמי כד] כמאן דליתיה דמי וימי טוהר דראשון לא ממלינן ותימלי לשני ימי טוהר אחריני תחתיהן דהא מילתא קולא היא להאריך טוהר דמיה וקולא לית ליה והא ליכא למימר דליהוי שני בטל לגמרי מתורת מלאת דהא נמי קולא היא כה]דהא אם כן מכשרת לאכול טבולת יום בקדשים ועל כרחיך בעית למיתב ימי טוהר לשני הלכך אי יהבת לראשון השלמת ימי טוהר קולא היא: **שוחטין.** את הפסח וזורקים עליה ביום ארבעים לזכר. קס"ד ביום מ' דימי טוהר דזכר: **והוינן בה עד כאן טמאה היא.** דמחוסרת כפרה כו]: **אמר רב חסדא הא מני ר' יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי.** ומוקים הא מתניתא ביולדת תאומים היום אחד ושני למחר דמ' דשני הוי מ"א לראשון והיום ראויה להביא קרבנה על הראשון ואשמועינן דשוחטין עליה כז] ואפי' מחוסרת כפרה ולאחר שחיטת פסחה תביא כפרתה כח]ותאכל לערב פסחה אלמא ולד שני כמאן דליתיה להיות מעכב עליה שתהא מונה לו וימשכו ימי טוהר שלה עד למחר: **ואי אמרת בטומאה סבירא ליה לר' יהודה כמאן דאיתיה דמי.** לגרום ימי טומאה שלו כט]השלמה לימי טוהר של ראשון היכי שחטינן לאורתא נמי לא מציא אכלה שהולד השני גרם להאריך ימי טוהר של ראשון יום אחד שהרי שמיני לראשון הוא שביעי לשני ומימי טומאתו הוא והפסיק מניינו של ראשון וצריכה להשלימו ועד יום מ' ושנים לראשון אינה ראויה להביא כפרתה אלא לאו ש"מ כמאן דליתא ל]דמי ועולין ימי טומאה וטהרה לא]שלו למנין ימי טוהר של ראשון: **לעולם אימא לך כו'.** והאי ברייתא לאו בולד שני לב]מיתוקמא אלא בכל ולדות דעלמא ודקשיא לך הא לאורתא נמי מחוסרת כפורים היא בפסח הבא בטומאה עסקינן דנטמא רוב הקהל ואישתראי טומאה לגביה: **לא יאכלו ממנו כו'.** דכי אישתראי טומאה בצבור לגבי טומאת מת אישתראי דכתיב (במדבר ט) איש כי יהיה טמא לנפש וגו' ועלה דרשינן (פסחים דף סו:) איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין אלא עושין בטומאה: **לא יאכלו בדלא טבלו.** דלא פסקו מזיבה או פסקו ולא ספרו ז' ולא טבלו אבל יולדת ביום ארבעים לג]היא טבלה בשמיני ללידתה: **א"ה.** אמאי נקט יום מ' לזכר או שמונים לנקבה משמיני ללידתה נמי חזיא: לד] **ביום מ' נמי לא חזיא.** אפי' לאורתא דהא מיחסרא כפרה לה] וקס"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי ואינו אוכל בפסח הבא בטומאה: הא דרבא בשחיטת קדשים בתחילת פ"ב (זבחים יז:): **אמר רב אשי רבא.** לא מתרץ לו]לה ביום מ' דימי טוהר כלל אלא הכי מוקים לה ביולדת ביום מ' להריונה וילדה זכר לז] שוחטין עליה בו ביום ור' ישמעאל היא דאמר בפרק המפלת חתיכה (נדה ל.) בריית נקבה לפ"א: **יבשתא.** בלא דם: **הקבר.** רחם: לח] **יכול בין רצופין.** כגון שלא הפילה בינתיים לט]: **בין מפוזרין.** כגון אם הפילה לסוף נ"ד יכול יפסיקו להם] טומאת הנפל וישלימו לה ששים יום של טהרה ללידה הראשונה לבד מימי טומאת הנפל המפסיקין בינתיים: **תלמוד לומר יום מה יום כולו רצוף.** אם טמא טמא ואם טהור טהור אף ששים יום מא] כולם רצופים לטהרה: **מי אית להו מפוזרין.** הא מוולד שני מב]מניא ולא משלמו ימי טוהר דראשון אלא אחר אחרון הולכין הלכך לא משכחת להו מפוזרין לעולם: **אלא לאו ר' יהודה היא.** דאית ליה ימי טוהר מג]דראשון דלדידיה ראשון עיקר לענין קרבן ואשמועי' הכא דלענין טומאה וטהרה לית ליה ימי טוהר לראשון דא"כ לא משכחת לה מד]טהורין רצופין אלא משני מניא מה] וש"מ חומרא בעלמא אית ליה במתני' לאפוקי קרבנות ולענין קרבן לחודיה הוא דמני לראשון אבל לגבי טומאה להשלים ימי טוהר לראשון למנותן מפוזרין לית ליה מו]דקולא היא דהדר בעיא למיתב ימי טוהר לשני: **לעולם רבנן היא.** וה"ד מפוזרין ביולדת זכר בתוך שמונים של נקבה שימי טוהר של זכר מז]כלין קודם לשמונים דנקבה ראשונה ובכה"ג דימי טוהר של שני כלין קודם לימי טוהר דראשון לית להו לרבנן דמוולד שני לימנו ובעיא לאשלומי ימי טוהר דראשון ואתא קרא לאשמועינן דלא משלימין לבתר פ' דלידה ראשונה שבעה כנגד ז' ימי טומאה דזכר שהפסיקו בינתיים אלא משני מונה: **סוף סוף.** לא משכחת הכי (א) דשלמין שמונים דנקבה קמייתא ועד מח]כאן מ' דזכר לא שלמין דלא משכחת לידת זכר עד נ"ד דנקבה י"ד דטומאה דנקבה ומ' דלידת הזכר מט] וכיון (ב) (דרדינן לוולד שני משום דלא) משכחת מפוזרין: **ביולדת תאומין.** שנתעברו נ]: **לעשרים לימי טהרה.** עשרים לאו דוקא דהוא הדין לבציר מהכי או טפי מהכי:

תוספות

וקולא לית ליה. להשלים ימי טוהר לראשון (ימי טוהר לראשון) במספר ימי טומאת השני פירש"י ובשני נמי אינו בטל לגמרי דהוי קולא דמכשרת לאכול בקדשים להכי בעי למיתב ימי טוהר לשני כו' ואין נראה מדמייתי עלה שוחטין וזורקין כו' ובעי למפשט מינה דולד שני כמאן דליתיה והשתא אי יהבת ימי טוהר לשני אמאי שוחטין עליה ביום מ' לשני אכתי טבולת יום היא ואינה ראויה להביא קרבן לידה עד למחר יום מ"א לשני ועוד לפירושו דבעי למימר חומרא הוא לגבי קדשים למיתב לה ימי טוהר חומרא דאתי לידי קולא הוא שאתה מתירה לשמש עם בעלה כל אותן הימים אע"פ שהיא רואה לכן נראה דלר' יהודה לא יהבינן לשני ימי טוהר כלל ולרבנן היכי דימי טוהר דשני נמשכין אחר ימי טוהר דראשון מנינן משני ואם ימי טוהר דשני אין נמשכין אחר הראשון מנינן מראשון דאע"ג דס"ל דמנינן משני מודו היכי דמשכו ימי טוהר דראשון טפי דמיניה מנינן וכן משמע לקמן דמוקי כרבנן ההיא דששים רצופין וקדמה נקבה וזכר בתרא ויולדת לזכר בעשרים לימי טהרה וכו' ולרבנן הוו להו ימי טומאה וימי טהרה שוין ומאחרון מנינן שמניינו נמשך מחבירו וכדתני בתוספתא וילדה וטמאה שתספור מן האחרון כמו שאם נטמא במת שסופר לטומאה אחרונה או אינו אלא כנדה שסופר מן הראשון ת"ל כו' דנדה סופרת מראשון ויולדת מאחרון ואינן שוות ולכך נראה אם ראתה בתוך ז' ימי לידתה לא חשבינן כרואה בתוך ימי נדתה לספור מראשון אלא סופרת ז' ימים מראיה ואילך וכן אם ילדה בתוך ימי נדתה אינה מונה אלא מיום לידתה והא דלאמר בולד אחר ולד שסופרת אחר אחרון הא כשנמשכין ימי טומאת ולד אחרון אחר ימי טומאת ולד ראשון דומיא דטומאת הזב וטומאת נדה דמייתי עלה בתוספתא אבל אם ילדה זכר אחר [נ"ל ד'] ז' ימים או ה' ללידת נקבה לא אמרי' מנין הנקבה בטל ולא תמנה אלא ז' ימים מיום לידת זכר אחרון שהן כלים ליום י"א או י"ב לנקבה ויתחילו ימי טוהר מכאן ואילך דכיון דז' ימי טומאת זכר נבלעין בתוך (ז') שבועים של נקבה אין ימי טומאת נקבה בטלין: **אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.** תימה א"כ למאי איצטריך למיכתב גבי זכר וטמאה ז' ימים ואומר רבי דאי לאו קרא ה"א תטמא שבועיים מק"ו מנקבה דטהרתה מרובה ואפ"ה שבועיים כ"ש זכר שהוא מועט וכה"ג איכא בת"כ: **ש"מ** חומר כו'. דליכא למימר רצופין היינו כימי ספורו של זב שלא יהא טומאה מפסיק ביניהם ה"נ ל"ג יום יהיו נקיים דכתיב תשב על דמי טהרה אלמא דאין צריכין נקיים:

ביום מ' ליצירת זכר. נא]אף שאין יכולין לידע יום ארבעים ליצירה דהלא שכבת זרע סוחה לקלוט פעמים עד שלשה ימים ומיהו שמואל היה בקי כדאמרינן פרק המפלת (נדה כה:) שאני שמואל דרב גובריה:

קא משמע לן. פירוש אפשר לפתיחת הקבר בלא דם והכי פסיק בשאלתות דרב אחאי ז) מהאי דהכא מדשוחטין וזורקין:

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הל' ה וכאידך מ"ד:

כט ב מיי' פ"ד מהל' ביאת מקדש הל' יב ופ"ז מהל' ק"פ הל' ח:

ל ג מיי' פ"ו מהל' ק"פ הל' ג וכאידך מ"ד:

לא ד מיי' שם הל' ד וכאידך מ"ד:

לב ה מיי' פ"ז מהל' איסורי ביאה הל' ט:

◆

רבינו גרשום

בטומאה וטהרה. לענין ימי טומאה וימי טהרה מאי קא חשיב ר' יהודה וולד שני: **דכיון דלא יצא שעה הראויה** להקריב קרבן של ראשון קודם שהפילה שני אלא בתוך מלאות הפילתו: **ומפסקי ימי טומאה דשני** ימי טהרה של ראשון וכשמלמו ימי טומאה של שני **ממלא ימי טהרה דראשון** ומוסיף לו ימי טהרה כנגד אותן ימי טומאה של שני שהיו בימי טהרה דראשון ואחר כך **הדר מני ימי טהרה לשני** והיינו קולא שהראשון אינו מאבד כלום מימי טהרה אע"פ שהיו ימי טומאה של שני בתוכם: **או דילמא לר' יהודה חומרא הוא דאית ליה.** שהוא מחמיר יותר מרבנן דלרבנן אינה מביאה קרבן לעולם אלא על האחרון ולר' יהודה מביאה על הראשון ועל השלישי וכיון דמחמיר גבי קרבן מחמיר נמי לענין טומאה וטהרה דאין פורעין לראשון ימי טהרה כנגד ימי טומאה דשני אלא ימי טומאה דשני לא מפסקי אלא עולין בחשבון ימי טהרה דראשון דאמרינן לענין טומאה ולד שני כמאן דליתי' דמי: **יולדת שוחטין** את פסחה וזורקין דמו בשבילה **ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה** וקשיא לן דלא מישתכח היכא הוי האי **וקשיא לן ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה** היכי שוחטין עליה **עד כאן טמאה היא** לענין קרבן דעדיין לא יצאת לשעה שראויה להביא בה קרבן שאינה מביאה קרבן עד יום מ"א או עד יום פ"א: **ואמר רב חסדא הא מתניתא תניא** כלומר הא ברייתא דשוחטין עליה ביום מ' מתרצתא היא והכי הויא כגון דילדה תאומים בשני ימים והאי דקתני ביום ארבעים לזכר ביום מ' לזכר שני דהוא יום מ"א לזכר ראשון ויום פ"א לנקבה ראשונית ור' **יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי** וכבר הוי יום מ"א הילכך שוחטין עליה דאי אמרת בטומאה סבירא ליה לר' יהודה כו': **לאורתא נמי.** ליל פ"א שהוא פסח **לא מציא אכלה** דאע"ג דלמחר מתיא קרבן לילה מחוסר זמן להקרבה הוא ומחוסרת כיפורים היא **אלא לאו ש"מ כו': לעולם. סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי** [ודקשיא לך] אמאי שוחטין עליה **דכי תניא ההיא** דשוחטין עליה **בפסח הבא בטומאה** דרוב צבור טמאי מתים היו ועשוהו בטומאה והואיל ובא בטומאה מצי אכלה מיניה: **ומי אכלה והתנן לא יאכלו ממנו זבין וזבות נדות ויולדות** דאינו נאכל בטומאה אלא לציבור טמאי מתים בלבד: **ההיא** דקתני לא יאכלו הימנו זבין וזבות נדות ויולדות דלא מצי אכלי בימי טומאה **בדלא טבילן** כשעדיין לא טבלו וכי קתני דשוחטין עליה ביום מ' משום דכבר טבלה: **אי הכי.** דטבילה גורמת **משמיני דילה** כשטבלה בו חזיא למשחט עליה ואמאי נקט יום מ' משום דכבר טבלה לזכר לא **משמיני** ועד מ' **לא חזיא** למשחט עליה **דקסבר טבול יום דזב כזב** גמור דמי דלא מצי למישחט עליה עד דהעריב שמשו הכא נמי טבול יום דיולדת כיולדת דמיא משמיני ועד יום מ' הוי כיומא אריכתא והיינו טבול יום ארוך דאמרי' במס' נדה. ולא חשיב לה הערב שמש עד יום מ' לערב: **אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא** למיכל לאורתא דהא מחסרא כפרה: **לאיי ביום מ' חזיא.** לאורתא דקסבר מחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי ומצי שחיט עליה אף מחוסר כפורים דיולדת נמי: **ולרבא דאמר.** במסכת זבחים מחוסר כיפורים דזב כזב דמי היכי מתריץ לה ביום מ' לזכר: **רבא מתריץ לה.** שוחטין עליה **ביום מ' ליצירת זכר** כלומר אם מיום שטבלה ונתעברה והפילה ליום מ' שיש לחוש ליצירת זכר שאם היתה מפלת למחר ליום מ"א ואם היה זכר היתה צורתו ניכרת כר' ישמעאל דאמר דזכר נגמר ליום מ"א ונקבה ליום פ"א ועכשיו כיון שהפילה יום אחד קודם גמר הצורה לא חשיב ולד הילכך שוחטין עליה כשהפילה ביום מ' ליצירת זכר או ביום פ' ליצירת נקבה: **סוף סוף.** אמאי שוחטין עליה כשהפילה ביום מ' **תיפוק לי** דאין שוחטין בטומאה משום נדה דכל יולדת נדה היא: **בלידה יבישתא.** שלא היה בה דם כלל: **אי הכי** דליכא דם פשיטא דשוחטין: **מהו דתימא אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.** וראתה דם ואיבדתו: קמ"ל **דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם: יכול בין רצופין.** כולן ששים בלא הפסק והוא חומרא דהיינו כגון שילדה נקבה וחזרה והפילה בתוך ימי טהרתה של ראשונה ובאו ימי טומאה של שני בתוך ימי טהרה של ראשון. אי אמרינן ששים בעינן רצופין עולין ימי טומאה של שני בחשבון הששים ומפחתי מימי טהרה של ראשון: או יכול ששים **בין מפוזרים** היינו לקולא כלומר שמפסיקין ימי טומאה של שני ימי טהרה של ראשון וחוזרין ומשלימין ימי טהרה דראשון לאחר ימי טומאה דשני ואינה מפסדת כלום מימי טהרה: **ת"ל יום** מה יום כולו רצוף אף ששים כולן רצופין. כלומר דאין משלימין לאחר מיכן: **מי אית להו לרבנן מפוזרין.** כלל והא אמרי לעולם דמוולד שני מונה אלמא לרבנן לעולם רצופין הוו דאין בהן שום הפסק: **אלא לאו ר' יהודה היא.** דאמר מוולד ראשון מונה ולטעמיה קא יכיל למיבעי אי רצופין אי מפוזרין **ומדקא יהיב ששים רצופין בהדדי** דקאמר מה יום כולו רצוף ש"מ **לחומרא אית ליה** דימי טומאה דשני עולין בחשבון ששים דראשון: לעולם רבנן היא ודקא אמרת מי אית להו מפוזרין כלל **הכא במאי עסקינן** דילדה **זכר ביום פ' של נקבה** שימי טהרתה של נקבה מושכין לאחר ימי טהרתו של זכר דימי טהרתו דזכר ל"ג ודנקבה ס"ו מהו דתימא כי אמרו רבנן דביטל שני הראשון הני מילי כשמושכין ימי טהרתו של שני לאחר ימי טהרתו דראשון אבל הכא דימי טהרה דראשון מושכין לאחר ימי טהרה דשני אמרינן דאית בהו דין מפוזרין דמשלימין לאחר ימי טומאה דשני ימי טהרה דראשון: **סוף סוף.** מי מצית אמרת הכי הא לעולם **שלמין ימי טהרה דקדמאה ועד כען דבתראה לא שלמי** ובהא היכא דימי טהרה דשני מושכין לאחר ימי טהרה דראשון רבנן לולד שני מנו. והכא ימי טהרה דשני משכי טפי מן קדמאי כיצד נתעברה זכר לאחר י"ד ימי טומאה דנקבה והפילה למ"א נשתיירו מן ס"ו ימי טהרה דנקבה כ"ה ימים וימי טהרה דזכר מושכין עד מ' יום ובהא קסברי רבנן דביטל שני לראשון והיכי משכחת לה מפוזרין לרבנן: **אלא משכחת לה לרבנן** כגון **ביולדת תאומים** אחד נקבה ואחד זכר וילדה נקבה קודם ואח"כ נשתהא הזכר במעי אמו עד עשרים יום לימי טהרה של נקבה ונולד ביום עשרים ועדיין לאחר לידת הזכר נשתיירו מ"ז ימי טהרה לנקבה ויום עשרים שהוא של לידה חושב בכלל: **ובעיא למינקט לזכר ז' ימי טומאה דלידה** בתוך הנך מ"ז ימי טהרה שנשתיירו לנקבה וכאן מושכין ימי טהרה דנקבה ז' יום לאחר ימי טהרה דזכר והכא לא מצי למימר ביטל שני את הראשון דימי טהרה דראשון מאוחרין: **והכי קאמר יכול** [illegible] טומאה דלידת זכר **במיצעי ונימני לה ששים וששה** [illegible] עוד ז' ימים משלימין לה מפני ז' ימי טומאה דלידה [illegible] בין מפוזרין דאינן מפסיקין ימי טהרה: **יכול מפוזרין.** [illegible] שני נכנס ביום טהרה דראשון וקא בעי אי משלימין [illegible] יום דכולן רצופין

מסורת הש"ס

א) תוס' דפסחים פ"ז ה"ז, ב) בכורות לג. פסחים סז. לה:, ג) [זבחים יז: ושם אי' רבה וכן ברש"י ותוס' שם אכן בתוס' זבחים לג: ד"ה ור' יוחנן וכו' מוכח דגרסי רבה], ד) נדה ל., ה) [שם כא: כב: לא. סו.], ו) [נדה כא. וש"נ], ז) [פרשת תזריע פי' פ"ה],

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָה: ויקרא יב ה

2. וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ד

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סוף סוף לא משכחת הכי. נ"ב כאשר תרצה דנשלמו ימי שניים קודם דנשלמו ימי ראשונים דהרי עכשיו שלמין שמונים כו': (ב) בא"ד וכיון דמנינן לוולד שני לרבנן לא משכחת מפוזרין:

◆

גליון הש"ס

גמ' קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם. מדברי הרשב"א בתה"א הובא בב"י רסי' קצ"ד מבואר דהי' לו הגי' כאן קמ"ל ולד דגמר צורתו מפתח טפי פתוח ממ' לא נפתח טפי:

◆

מוסף רש"י

פסח הבא בטומאה. שנטמאו רוב לבור במת ועשו פסח בטומאה, **לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות.** אע"ג דאכלי ליה טמאי מתים (בכורות לג.) דגבי טמא לנפש כתיב איש, איש נדחה ואין ליבור נדחין, אבל גבי זיבה אף ליבור נדחין (פסחים צה: וכעי"ז שם סז.). **מחוסר כפורים דזב כזב דמי.** הוא הדין למצורע אלא חד מנייהו נקט, מחוסר כפורים כזב דמי לענין קדשים שלא הותר אללו והוה ליה כאילו לא טבל, ואם אכלו חייב כרת או אם נגע בהו טימאן למנות בהן ראשון ושני (זבחים יז:).

◆

שיטה מקובצת

איבעיא להו כו' אבל לענין טומאה וטהרה כו'. עיין בהשמטות: **או דלמא לר' יהודה חומרא הוא דאית ליה.** עיין בהשמטות: **הא מני ר"י היא דאמר כו'.** והא דקתני יולדת שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר ופ' לנקבה בתאומים איירי וכגון שילדה ולד שני למחרתו של ראשון וביום מ' לזכר ופ' לנקבה דקתני אשני קאי דהיינו פ"א ומ"א לראשון ולשני א) כמאן דליתיה דמי. (תוס'): **ואי אמרת כו' אלא ש"מ לטומאה ולטהרה ס"ל לר"י דולד שני כמאן דליתיה דמי.** פי' ולא מצינו טהרה לשני כלל והיינו כלישנא בתרא דאו (דילמא) [נימא] כפי' (רש"י) [ר"י] ולפרש"י לא פשיט מה דמיבעיא ליה. (תוס'): **וכי תניא ההיא בפסח הבא בטומאה.** ויום מ' לאו דוקא ולקמן פריך ליה. (תוס'): **רבא מתרץ לה.** עיין בהשמטות: **סוף סוף תיפוק לי דטמאה משום נדה.** מצי לאוקמא דקיימא בימי זיבה וילדה בקושי ויש קושי לנפלים. (תוס'): **אי הכי מאי למימרא.** עיין בהשמטות: **יכול בין רצופין בין מפוזרין.** עיין בהשמטות: **אילימא רבנן מי אית להו מפוזרין.** [עיין בהשמטות] **אלא לאו ר"י ומדקא יהיב כו'.** עיין בהשמטות: **לעולם רבנן היא והב"ע ביולדת זכר מתוך פ' של נקבה.** עיין בהשמטות:

א) אולי צ"ל ושני.

◆

שינויי נוסחאות

א] לא קאמר ר' יהודה. (ש"מ): ב] יצאה בשעה שראויה. (ש"מ): ג] לנקבה וקשיא לן ביום מ' לזכר ויום פ' לנקבה עד. (ש"מ), ובגליון כתוב: נ"א והוינן בה: ד] הא. ס"א הא מתניתא תניא ור' יהודה היא. (ש"מ): ה] ולטומאה נמי ס"ל. (ש"מ): ו] ההיא דלא אכלן כי. (ש"מ), אכלן הוא גוס' דפו"ר: ז] לא חזיא דקסבר. (ש"מ): ח] חזיא דהא מחסרה כפרה לאיי ביום מ' חזיא דקסבר מחוסר. (ש"מ): ט] הא מתניתא היכי. (ש"מ): י] תיבות, דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם, נמחק. (ש"מ): יא] יום כולו רצוף. (ש"מ): יב] אית להו מפוזרין [תיבת לרבנן נמחק]. (ש"מ): יג] עסקינן ביולדת זכר בתוך שמונים של. (ש"מ): יד] ועד כען דבתראה לא שלמין ובהא רבנן. (ש"מ): טו] תיבות, תאומים נקבה, נמחק. (ש"מ): טז] תפסוק טומאה דלידה. (ש"מ): יז] טוהר או לא. (ש"מ): יח] תיבות, לא קאמר ר"י, אינם בדפו"ר: יט] ומיפסקא ימי טומאה. (ש"מ): כ] שמונים ימי טוהר [תיבת ימים נמחק]. (ש"מ): כא] לקרבנות וגבי טומאה נמי חומרא אית ליה ויהיב. (ש"מ): כב] משעת לידתו ואילך. (ש"מ): כג] בס"א: גורמין. (גליון): כד] נמי אמרינן כמאן. (ש"מ): כה] היא דקא מכשרת. (ש"מ): כו] כפרה שהרי אין מביאה קרבנותיה עד מ"א יום, הוא סוף הדיבור. (ש"מ): כז] עליה הפסח ואפילו היא מחוסרת כפרה בשביל השני ולאחר. (ש"מ): כח] כפרתה על הראשון ותאכל. (ש"מ): כט] שלו השלמת תחתיהן לימי. (ש"מ): ל] דליתא לשני דמי כלומר לגרום הטומאה [בס"מ כ"י: השלמה] לראשון תחתיהן ולהאריך ימי טוהר של ראשון אחרי ימי טומאתו של שני ועולים [בס"מ כ"י: אלא עולין]. (ש"מ): לא] וטהרה של שני למנין. (ש"מ): לב] מיתוקמא כלומר בתאומים אלא בכל ולדות דעלמא כדס"ד מעיקרא שלא ילדה אלא זכר א' וביום מ' ר"ל מ' דימי טוהר דזכר ודקשיא. (ש"מ): לג] הא טבלה. (ש"מ): לד] בס"מ נוסף דיבור: טבול יום דזב כזב דמי והיא טבולת יום ארוך עד מ"א לזכר ופ"א לנקבה: לה] כפרה דהיא אינה מביאה כפרתה עד יום מ"א לזכר ופ"א לנקבה וקס"ד. (ש"מ): לו] לה לההיא מתני' דלעיל דשוחטין וזורקין ביום מ'. (ש"מ): לז] וילדה זכר ואירע ערב פסח בו ביום וקאמר שוחטין עליה בו ביום דמיא בעלמא היא ואינה טמאה לידה דברי הכל וביולדת נקבה ליום פ' לעבורה שוחטין עליה ור' ישמעאל. (ש"מ): לח] בס"מ נוסף דיבור: ת"ש ששים יום. גבי נקבה כתיב ששים יום וששת ימים תשב בדמי טהרה והשתא דריש ליה להאי קרא ולקמן דריש ליה לקרא דכתיב גבי זכר שלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה. והס"ד: לט] בינתיים תמנה ששים וששת ימים של טהרה. והוא סוף הדיבור. (ש"מ): מ] לה לימי טהרה דראשון טומאה. (ש"מ): מא] יום בעינן שיהיו כולם [illegible]

מפוזרין [א]הא אמרי רבנן לולד שני מניא אלא לאו ר' יהודה היא וש"מ חומרא אית ליה קולא לית ליה ועוד אמר רב אשי ת"ש [1] וששת ימים יכול בין רצופין ובין מפוזרין ת"ל ששים מה ששים כולן רצופין אף ששה כולן רצופין מני אילימא רבנן מי אית להו לרבנן מפוזרין [ב]האמרי רבנן לולד שני מניא אלא לאו רבי יהודה היא וש"מ חומרא אית ליה קולא לית ליה ש"מ: **מתני'** [ג](א) [א]אלו מביאין קרבן עולה ויורד על שמיעת קול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והיולדת והמצורע: **גמ'** תנו רבנן יש מביא בדלות ועשירות ויש מביא בדלות [ד] ויש מביא בדלי דלות [ב]יולדת מביאה בדלות ועשירות [ג]מצורע מביא בדלות [ה] [ד]שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין בדלות ודלי דלות תניא אידך יש מביא אחד תחת אחד יש מביא שנים תחת שנים יש מביא שנים תחת אחד יש מביא אחד תחת שנים מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה: יולדת מביאה אחת תחת אחת פרידה אחת [ו]ועוף תחת כבש מצורע שתי פרידין תחת שני כבשים שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין ב' פרידין תחת כבשה אחת ומביאין בדלי דלות עשירית האיפה תחת שתי פרידין קתני מכאן אתה למד לעשירית האיפה שהיא בפרוטה מנלן דת"ר [ה]האומר הרי עלי בסלע למזבח מביא כבש שאין דבר קרב בסלע אלא כבש ממאי מדאמר רחמנא [2]איל אשם בכסף שקלים מכלל [ז]דכבש בן שנה בסלע מדכתיב [3]כבש בן שנתו ותנן [ג]עמדו קינין בו ביום ברבעתים ומדחס רחמנא עליה דדלות למיהוי חד משית עשר בעשירות חס רחמנא עליה דדלי דלות למיהוי חד משית עשר בדלות א"כ דלות כמה הויא ריבעא וכמה פריטי בריבעא ארבעים ותמניא פריטי חד משית עשר[ח] (א) כמה הוי דדלות תלתא פריטי (דקתני) [וקתני] מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה אמאי פרוטה האמרת עשירית האיפה דלי דלות הוא ואמרת חד משית סרי דדלות הוא (ב) דחשבינן דג' פריטי הוין תנא מיולדת יליף דמתיא פרידה אחת תחת כבש דהוי חד מתלתין ותרין דכבש ועד [ט]כאן דלי דלות כמה הוי חד משית עשר בדלות (ג) דמהיכא יליף מכבש ואיל עד [י]כאן פרוטה ופלגא הוי אמר [יא]רבא כולה מילתא מיולדת יליף וה"ק מדחס רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מתלתין ותרין בעשירות ומאי היא יולדת [יב]הכי חס רחמנא עליה דדלי דלות למיהוי חד מן תלתין ותרין בדלות א"ה [יג](נכי) ריבעא דפרוטה הוי[יד] ה"נ אלא דלאו אורח ארעא לאיתויי פחות מפרוטה למקום[טו]: **מתני'** מה בין שפחה [טז]לבין כל העריות שלא שוותה להן לא בעונש ולא בקרבן [ו]שכל העריות בחטאת [ז]ושפחה באשם כל העריות [יז](בנקבה ושפחה [ח]בזכר כל העריות) אחד האיש ואחד האשה שוין במכות ובקרבן ובשפחה לא השוה לא האיש לאשה במכות ולא [יח]השוה אשה לאיש בקרבן כל העריות [ט]עשה בהן את המערה כגומר [י]וחייב על כל ביאה וביאה זו חומר החמיר בשפחה

ג [יט] **מפוזרין.** כלומר שספקו לה שבעה ימי טומאה דזכר לימי טוהר דנקבה וליתיב לה שבעה אחריני לאחר שמונים ללידה הראשונה ת"ל יום: [כ] **ל' דזכר מפוזרין.** כגון יולדת תאומים וילדה[כא] שני בתוך ל' דזכר ראשון יכול יתנו לה שבעה לבד מ' ללידה הראשונה כגון[כב] ז' ימי טומאה דשני דהשתא הוו ל' מפוזרין שהרי הפסיקו ימי טומאה בינתיים שלא עלו למנין: [ד]**מי אית להו מפוזרין הא לולד שני מנו.** וכיון [כג]דבראשון זכר ליכא לאוקומי כדאוקמת ליה דימי טוהר דראשון משכי לבתר ימי טוהר דשני: **אלא לאו ר' יהודה היא.** דמונה לראשון[כד] וקאמר דרצופין יהבינן לה אלמא משני הוא דמני[כה]: **וש"מ חומרא אית ליה קולא לית ליה.** להאריך ימי טוהר דראשון [כו]שהשלימו לז' אחרים כנגד ז' ימי טומאה והדר מיתב ימי טוהר לשני דקולא יתירא היא: **ששת ימים כו'.** כגון הפילה לאחר ס"ג דטוהר דנקבה שהן ע"ז ללידתה והיה לה למנות עוד ג' ימים והפילה ונטמאו יכול יתנו לה ג' אחרים כנגד ג' אלה דנטמאו דנהוו ו' מפוזרים דהכא לא כתיב יום אלא ימים דמשמע אפילו מפוזרין: **מי אית להו מפוזרין** [כז]**הא לולד שני מנו.** וימי ולד שני זה מושכין ימים רבים אחר פ' של נקבה ראשונה ומפוזרין לא משכחת לה אלא לאו ר' יהודה היא כו': **מתני' שמיעת הקול.** ושמעה קול אלה: **וטומאת מקדש.** בשוגג ובטוי שפתים כולהו כתיבי [כח]בהדדי בפרשת ויקרא [ה] גבי קרבן עולה ויורד דהא קרא דאו נפש כי תגע בכל דבר טמא וגו' [שם] בטומאת מקדש וקדשיו משתעי כדמפרש בפרק קמא דשבועות (דף ז.): **גמ'** עשירות כשבה או שעירה. דלות תורים ובני יונה. דלי דלות עשירית האיפה: **שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו.** מפרש בויקרא שמביאים בדלות ובדלי דלות: **יש מהם מביאין כו'.** מפרש לקמן: **יולדת.** בעשירות כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת: ובדלות שתי תורים דהיינו פרידה לעוף תחת כבש: **עשירית האיפה תחת שני פרידין.** דהיינו אחת תחת שתים: **הרי עלי בסלע.** בקרבן הנקח בסלע: (מדבכל התורה כולה קרי לכבש בן שנה מכלל דאיל בן שתי שנים): **מדכתב רחמנא.** גבי אשם מעילות בויקרא [ה] איל בכסף שקלים דהיינו שתי סלעים: **ברבעתים.** קן ברובע דינר דהיינו כדמייתי שתי פרידים בדלות ברובע דינר תחת כבש הנקח בסלע היינו חד מט"ז בסלע [כט]שהוא ד' דינרים [ל]ורובע דינר היינו י"ו רבעים: ברובע דינר יש מ"ח פרוטות כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב.) שש מעה כסף דינר ומעה שתי פונדיון ופונדיון ב' איסרין ואיסר ב' מסמסות מסמס ב' קונטרק וקונטרק ב' פרוטות דהיינו ל"ב פרוטות למעה ולמעה וחצי שהוא רובע דינר הוו מ"ח פרוטות וכיון דאמרת דלי דלות דהיינו עשירית האיפה בעי מהוי חד מי"ו בדלות אשתכח דעשירית האיפה הוי ג' פרוטות דהיינו חד מי"ו של מ"ח: **תנא מיולדת יליף.** דלות יליף מיולדת[לא] דמתיא פרידה הנקחת בשמינית של דינר תחת כבש הנקח בסלע דהיינו חד מל"ב בכבש והוא כ"ד פרוטות: **ועד** [לב]**כאן דלי דלות כמה הוי חד מט"ז בדלות.** דנהי דילפת דדלות חד מל"ב מיולדת אבל דלי דלות דלא משכחת ביולדת בע"כ מכבש ואיל ילפת לה כדדרשינן לה לעיל דלא משכחת דלי דלות אלא בשמיעת הקול ובטוי שפתים ובטומאת מקדש וקדשיו וע"כ דלי דלות מדלות דידהו מילף וכי היכי דדלות דידהו שתי פרידין תחת הכבש דהיינו חד מי"ו[לג] בדלות ונהי דאשכחת בדלות בעלמא כגון ביולדת שהיא פרידה אחת שמינית של דינר דהיינו כ"ד פרוטות וכי מייתי דלי דלות חד מי"ו הוי פרוטה ופלגא: **כולה מיולדת יליף.** ואע"ג דאין בה דלי דלות יליף מהתם דכי היכי דאשכחן בה דלות אחד מל"ב דעשירות דלי דלות נמי הוה חד מל"ב דדלות ודלות דיולדת הכי הוו כ"ד פרוטות ודלי דלות פרוטה נכי רבעא דהיינו חד מל"ב: **מתני'** כל חטאת יחיד נקבה היא דהיינו כשבה או שעירה: **שוין במכות ובקרבן.** אם מזידין שניהן לוקין כדקיי"ל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' [במדבר ה] השוה הכתוב אשה לאיש לכל העונשין [ב"ק טו.] ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן דבתרווייהו כתיב כרת במזיד דכתיב ונכרתו הנפשות העושות [ויקרא יח] וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת: **ובשפחה כו'.** שהאשה לוקה והאיש באשם כדמפרש בגמ' [יא.]: **כל העריות כולן עשה בהן מערה כגומר.** במסכת יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נג:):

מכלל (ה) **דכבש בן שנה בסלע.** וקשה שהרי [לד]אומר בחטאת בת דנקא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מח.) וגם אמרינן לקמן (דף כז.) מפני מה לא נתנה תורה (ד) שיעור [לה]קצבה למחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם כפרה וי"ל הא דקאמר כבש בסלע רגילות הוא שקונהו בסלע למצוה מן המובחר אבל בפחות סגי אבל אשם צריך כסף שקלים דמדאורייתא הוא אבל חטאת [לו]דאורייתא אין לה שיעור רק מדרבנן לכך מצוה לכתחלה בסלע ובפחות סגי עד דנקא אבל פחות מדנקא מיקרי עבריינא ומכל מקום אם הוזלו והם שמנים בפחות מדנקא מתכפר בהם ובאשמות אפילו [לז]הם שמנים וטובים (ה) בפחות מכסף שקלים שהוזלו אינו מתכפר משום דכתיב כסף שקלים:

תוספות טומאת מקדש וקדשיו. הכא מני להו בחדא ובפ"ק מני להו בתרתי דהתם בכרת הוו תרי דכתיב כרת בכל חד וחד אבל הכא בקרבן דכתיב תרווייהו [לח]בכרת אחד: **מכלל** דכבש בן שנתו בסלע. היינו מדרבנן דמן התורה אמרי' בכל דוכתא חטאת בת דנקא ועוד אמר רבי כשמביאה בסוף שנתה יביאה בסלע אבל משמיני והלאה דמאה בן ח' אפי' בדנקא יביאה: **עשירית** האיפה בפרוטה. אינו כשיעור שער ביוני הנזכר בכל התלמוד ד' סאין בסלע דהוא איפה בג' דינר ושש מעה כסף דינר הרי יגיע עשירית האיפה יתר ממעה וחצי:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"י מהלכות שגגות הל' א:
לד ב מיי' שם הל' ב:
לה ג מיי' שם הל' ג:
לו ד מיי' שם הל' ד:
לז ה מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה יב:
לח ו מיי' פ"א מהל' שגגות הל' ד ופ"א מהל' איסורי ביאה הלכה א:
לט ז מיי' פ"ט מהלכות שגגות הל' א:
מ ח מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה טו:
מא ט מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל' י:
מב י מיי' פ"ד מהל' שגגות הלכה א:

רבינו גרשום

וש"מ **חומרא אית ליה** לר' יהודה דרצופין: **ועוד ת"ש ששת ימים** והא מיירי כגון דילדה נקבה ואח"כ הפילה באותן ששת ימי טהרה שיתרין על ששים ונטמאו אותן ששת ימי טהרה וקא בעי יכול אותן ששת ימים אי בעינן להו רצופין עם ששים ומפסידתן שנטמאו או מפוזרין דמשלימין אותן לאחר ימי טומאה דשני ת"ל ששים מה ששים כולן **רצופין** דכתיב בהו יום אף ששה נמי: **מני אילימא** רבנן כו': [מתני'] **אלו מביאין** קרבן עולה ויורד כו' ועל **טומאת** מקדש וקדשיו. הכא גבי קרבן קא חשיב טומאת מקדש וקדשיו בחדא אבל בפירקין קמא גבי כרת קא חשיב להו בתרתי דכתיב בתרוויהו כרת והכא גבי קרבן א) אמאי חשיב להו כחדא דהכי אמרינן התם במסכת שבועות (ז.) הזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה דכתיב או נפש כי תגע בכל דבר טמא בטומאת אדם כו' מה כשהזהיר וענש לא ענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא וכתיב בהו כרת אף חיוב קרבן אלא על טומאת מקדש וקדשיו: [גמ'] **יולדת ומצורע** מביאין בדלות ועשירות דהכי אשכחן בהו. **שמיעת** קול וכו' מביא אף **בדלי דלות.** היינו עשירית האיפה דכתיב בהו. מצורע מביא בדלות דאידך ברייתא לאו דוקא וההיא ברייתא המוגהת דוקא ואפילו הכי אמר לן ר' מצורע מביא בדלות דמביא ב' פרידין כשהוא עני תחת ב' כבשים. והנך שתי ציפרין חיות טהורות דקא מייתי נמי עשיר הנהו לאו לכפרה אתו אלא לגרום לו טהרה: **יולדת מביאה אחת תחת אחת.** בעניותה ומאי היא **פרידה דעוף תחת כבש** דבעשירותה מביאה כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת. **ומצורע** מביא **ב' פרידין תחת ב' כבשים** שמביא בעשירותו אחד לעולה ואחד לחטאת וכבש אחד בלבד לאשם דמצורע מביא חטאת ועולה ואשם: **שמיעת קול** וכו' **מביאין שני פרידין תחת כבשה אחת.** כדכתיב בהו: **מדאמר רחמנא איל אשם.** מעילות בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם ואיל היינו בן שתי שנים **מכלל דכבש בן שנה בסלע:** **ומדכתיב** ביולדת תביא **כבש בן שנתו** דהיינו בסלע ובעניותה מביאה קינין **ותנן** בפרקין דלעיל **עמדו** קינין על ג) שתי נשים בו **ביום ברבעתים** בחצי דינר היינו של אשה אחת ברובע דינר: **ומדחם רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מי"ו דעשירות.** דרובע דינר דעמד בו קן אשה אחת וכל קן דעלמא זהו י"ו בסלע דסלע הוי ד' דינרין. הכי נמי חס **רחמנא עליה דדלי דלות** עשירית האיפה **למיהוי חד מי"ו בדלות** ברובע דינר: **וכמה פרוטי יש ברובע דינר** מ"ח. כיצד שש מעה כסף דינר ורובע דינר מעה וחצי ומעה ב' פונדיונין היינו מעה וחצי ג' פונדיונין ופונדיון ב' איסרין היינו רובע דינר ו' איסרין ופרוטה אחד משמונה באיסר נמצא ברובע דינר מ"ח פרוטות חד מי"ו [illegible]

מסורת הש"ס

א) לעיל ב:, ב) [לעיל ח.], ג) [מכאן עוד שייך לע"א], ד) ע"כ שייך לע"א, ה) ע' במסכת מנחות קז: תו' ד"ה כבש,

שינויי נוסחאות

א] הא רבנן לולד שני מנו [ותיבת אמרי נמחק]. (ש"מ): ב] מפוזרין הא רבנן לולד. (ש"מ): ג] אלו. ס"א חמשה. (גליון): ד] בדלות ובדלי [תיבות ויש מביא נמחק]. (ש"מ): ה] בדלות ועשירות שמיעת. (ש"מ): ו] אחת דעוף תחת. (ש"מ): ז] צ"ל דכבש בסלע ומדכתיב כבש בן שנה מכלל דאיל בן ב' שנים. (גליון): ובש"מ: דכבש בן שנה בסלע ומדכתיב כבש בן שנתו איל בן שתים ותנן: ח] עשר דדלות כמה הוי תלתא פריטי וקתני מכאן. (ש"מ): ט] ועד כען דלי. (ש"מ): י] עד כען פרוטה. (ש"מ): יא] אמר רבינא כולה. (ש"מ): יב] יולדת חס נמי רחמנא עליה דדלי דלות ומאי היא עשירית האיפה למהוי חד כו' א"ה נכי ריבעא. (ש"מ): יג] נכי. בה"ז מ"ז. (גליון): יד] הוי אין ה"נ. (ש"מ): טו] למקום. נ"א למקדש. (ש"מ): טז] שפחה לכל העריות. (ש"מ): יז] כל העריות בנקבה והשפחה בזכר. נ"ב בקצת ס"י לא נמצאת חלוקה זו, והרגמ"ה ורש"י ז"ל גריס לה. (ש"מ), ובגליון: בה"ז מ"ז: יח] ולא האשה לאיש בקרבן. (ש"מ): יט] מה"ד: ונימני לה ששים מפוזרין. (ש"מ): כ] מה"ד: ת"ש ל' דזכר. (ש"מ): כא] וילדה זכר שני. (ש"מ): כב] כגון. כנגד. (רש"ש): כג] דהראשון זכר. (ש"מ): כד] לראשון לענין קרבן וקאמר. (ש"מ): כה] דמני לענין טהרה [בש"מ כ"י: לענין טומאה]. והס"ד. (ש"מ): כו] דראשון שישלימו לה ז' אחרים. (ש"מ): כז] מפוזרין והא לולד. (ש"מ): כח] בהדדי. ס"א בהדיא. גליון: כט] בסלע שהסלע הוא ד'. (ש"מ): ל] ורובע. בס"א ובדפו"ר: וד': לא] יליף מיולדת הס"ד, ומה"ד דמתיא. (ש"מ): לב] ועד כען דלי. (ש"מ): לג] נ"א בס"א נוסף: דלי דלות נמי חד מט"ז. (גליון, וכ"ה בדפו"ר): לד] שהרי אמרינן בחטאת. (ש"מ): לה] תיבת קצבה נמחק. (ש"מ): לו] חטאת מדאורייתא. (ש"מ): לז] אפילו. ס"א אם הם. (ש"מ): לח] בכרת. צ"ל בקרבן. (גליון):

תורה אור השלם

1. וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָה:
ויקרא יב ה
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם:
ויקרא ה טו
3. וְהִזִּיר לַייָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:
במדבר ו יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' חד משית עשר דדלות כמה הוי תלתא פריטי וקתני: (ב) שם החשבינן דג' פריטי הוין: (ג) שם משית עשר בדלות כי היכי דיליף מכבש ואיל: (ד) תום' ד"ה מכלל וכו' לא נתנה תורה קצבה כצ"ל ותיבת שיעור נמחק: (ה) בא"ד שמנים וטובים כשהוזלו בפחות:

מוסף רש"י

ברבעתים. ב' קינין בשני רביעית דינר כסף, ל"א רבעתים לשון חצי הוא (לעיל ח.).

שיטה מקובצת

ת"ש וששת ימים כו' מפוזרין. פי' כגון שישבה ס"ג לטהרה של ראשון והפילה דמונה ג' ימים החסרים לטהרה של ראשון ואח"כ תשב ימי טהרה לשני [illegible] כגון אם הפילה זכר תוך ששה אחרונים ביום [illegible] אחר שתמנה ימי טומאה דשני תחזור ותשלים [illegible] הם עולין לה לטהרה דראשון. (גיליון): **אף** [illegible] **והמצורע.** דח' חובות הן הזב והזבה ונזיר [illegible] דלות אבל בעשירות מביאין בהמה ולא עוף חוץ [illegible] זה אחד חטאת ואחד עולה. (כך פי' שם הר"ז [illegible] דלות יולדת ומצורע מביאין בדלות ועשירות [illegible] **מכלל דכבש בסלע.** עיין בהשמטות:

פעמים י"ו פרוטות ואמאי קתני מכאן את למד לעשירית האיפה בפרוטה ג' פרוטות הוי: **תנא** [illegible] **והשפחה בנקבה** ולא בזכר קרבן אחד על ביאות הרבה:

א) אולי צ"ל גבי קרבן דלא כתיב רק קרבן אחד [illegible] ב) [illegible]

[א]שעשה בה את המזיד כשוגג איזו שפחה [ב]כל שחציה שפחה וחציה בת חורין שנאמר [1]והפדה לא נפדתה דברי ר' א]יהודה ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית ב]ר' אליעזר בן יעקב אומר כל עריות מפורשות (א) ג]ושיור אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין: **גמ'** מנלן דהיא לקי והוא לא לקי דתנו רבנן [1]בקורת תהיה מלמד שהיא לוקה יכול שניהן לוקין תלמוד לומר תהיה היא לוקה והוא אינו לוקה ומנין דהדין בקורת לישנא דמלקות הוא א"ר יצחק תהא ד]בקראי א)כדתניא ב)[ג]גדול הדיינין מקרא שני מונה שלישי אומר הכהו רב אשי אומר בביקור תהיה כדתנן ג)[ד]אין אומדין אותו אלא ה]מכות הראוין להשתלש ת"ר [ה]בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן מנלן אמר רבא דכתיב [1]ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה מכדי עד הכא באיש קא משתעי קרא נכתוב ו]והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב בקורת תהיה אמאי כתב רחמנא ברישא בקורת תהיה ולבסוף כתב והביא את אשמו לה' ה"ק אם בקורת תהיה היא ז]והביא את אשמו לה' ואם לא תהיה בקורת לא יביא הוא את אשמו אימא הוא מעטיה קרא אבל היא תילקי ותיתי קרבן והביא את אשמו לה' כתיב א"ר יצחק [י]לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד שנאמר והיא שפחה נחרפת לאיש ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי הוא דכתיב [2]ותשטח עליו הריפות ואב"א [3]אם תכתוש ח]האויל במכתש בתוך הריפות בעלי [4]ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם אמר רב חסדא [ז]מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו: איזוהי שפחה כו': [ה]ת"ר והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה ט]יכול לא נפדתה ת"ל והפדה הא כיצד פדויה ואינה פדויה [י]חציה שפחה וחצייה בת חורין [ז]ומאורסת לעבד עברי דברי ר"ע [י]רבי ישמעאל אומר בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד עברי א"כ מה ת"ל והפדה לא נפדתה [ח]דברה תורה כלשון בני אדם ר' אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות לנו (ב) משוייר י]לנו חציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי אחרים אומרים [1]לא יומתו כי לא חופשה בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד כנעני יא]לר' ישמעאל בשלמא והפדה לא נפדתה כדקתני דברה תורה כלשון בני אדם אלא דקתני מאורסת לעבד עברי מנלן דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש ר' אלעזר בן עזריה היינו ר"ע לר' ישמעאל קאמר לדידי בעלמא כוותיך סבירא יב]ליה דדברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה והפדה לא נפדתה ל"ל ש"מ להכי אתא לחציה שפחה וחציה בת חורין לאחרים בשלמא והפדה לא נפדתה קסבר דברה תורה כלשון בני אדם אלא יג]הא דעבד כנעני מנלן אמר קרא כי לא חופשה אם אינו ענין לדידה תנהו ענין לדידיה: **מתני'** כל יד]עריות אחד גדול ואחד קטן טו]קטן פטור אחד ער ואחד ישן ישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד [ח]שוגג בחטאת ומזיד בהכרת: **גמ'** והכא טז]חייב קטן א"ר יהודה הכי קתני כל עריות אחד גדול ואחד קטן [ט]קטן פטור וגדול חייב והכא [י]גדול נמי פטור מ"ט דהא מקשיין אהדדי כל עריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור וכאן ישן יז]נמי חייב א"ר יהודה אמר רב הכי קתני כל עריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור וניעור חייב וכאן אפילו ניעור פטור מ"ט דמקשיין אהדדי תני תנא קמיה דרב ששת יח]עשו גומר כמערה מתכוין כשאין מתכוין כדרכה כשלא כדרכה ניעור כישן א"ל מאי קאמרת אי בשפחה חרופה קתני אמאי עשו גומר כמערה גומר בשפחה חרופה מיחייב [כ]מערה לא מיחייב ותו מתכוין כשאינו מתכוין אי מכוונה מיחייבא אי לא לא מיחייבא וכדרכה כשלא כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מיחייב ושלא כדרכה לא מיחייב מאי טעמא [1]שכבת זרע כתיב יט]ומאי ניעור כישן ואי בשאר עריות קא תני עשו גומר כמערה

ט) ובשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה דשכבת זרע כתיב בה י) שראויה להזריע: **וכל העריות חייב על כל ביאה וביאה.** ובשפחה אמרו לעיל בפירקין (דף ט:) שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה כ): **ר' ישמעאל אומר שפחה.** גמורה: **כל העריות מפורשות.** שהן בנות חורין כ]ושיור אין לנו וזו ודאי משונה היא (ג) חציה שפחה וחציה בת חורין: **גמ' תהא בקריאה.** שהן קורין עליה והפלא ה' את מכותך שכן קורין על הלוקין במס' מכות (דף כב:): כא]**בבקורת תהיה.** שאם אינה יכולה לקבל ארבעים אומדין אותה בבקור ובמחשבה: **מכות הראויות להשתלש.** כגון י"ח או כ"א או כ"ד שהיו מכין אותו שתי ידות כב](מלפניו ואחת מאחריו) ומקרא ילפינן לה במס' מכות (דף כג.): **בזמן שהאשה לוקה.** שגדולה היא ובת עונשין היא: **אימא הוא מיעטיה קרא.** מהדר אמתני' דקתני לא השוה אשה לאיש לקרבן אימא הוא מיעטיה קרא ממלקות דכתיב תהיה אבל היא אימא תילקי ותייתי קרבן: **לישנא דשינויי הוא.** שנשתנית מברייתה: **הריפות.** דבר שנשתנה ע"י כתישה וכאן נמי ע"י אבר כג]שמש דש: **ויתנו ידם להוציא.** פסוק הוא בספר עזרא (י): **פדויה** כד]**[ואינה פדויה].** והפדה לא נפדתה משמע פדויה ואינה פדויה: **לרבי ישמעאל מאורסת לעבד עברי מנא ליה.** בשלמא לר"ע דמוקי לה בחציה בת חורין לא בעיא קרא דאיכא למימר מדחייב עלה רחמנא ודאי (ד) מאורסת היא כה]מישראל דהא תפסו לה קדושין הילכך איכא למימר לעבד עברי נתקדשה שהרי רבו מוסרה לו בעל כרחו כדמפרש בקדושין (דף יד:) ולא לעבד כנעני שהרי אסורה לו אלא לרבי ישמעאל דאמר שפחה גמורה מאורסת לעבד עברי מנא ליה (דאמר לעבד עברי שהרי אסורה לו) דילמא לעבד כנעני דהא לדידיה שריא כו]לגמרי טפי מעברי: **אם אינו ענין לדידה.** דהא כתיב (ויקרא יט) והפדה לא נפדתה: **מתני' כל העריות.** אם האחד גדול או האיש או האשה האחד חייב והאחד פטור ובשפחה אינו כן ובגמרא מפרש לה: **שוגג בחטאת ומזיד בהכרת.** ובשפחה נהי דאם הוא מזיד והיא שוגגת דפטורין הואיל ואינה לוקה כדאמרינן לעיל בקורת תהיה והביא את אשמו ואי לא פטורין מיהו אם הוא שוגג והיא מזידה היא במלקות והוא באשם כדאמרי' בהאי פירקא [י:] דשוגג ומזיד שוין בבא על השפחה: **גמ' והכא** כז]**חייב.** בתמיה וכי קטן חייב בשפחה: **דהא איתקוש להדדי.** כדאמרן לעיל אם אין האשה לוקה אין האיש מביא אשם: כח]**וכי ישן חייב.** בתמיה: **מערה לא מיחייב.** דשכבת זרע כתיב בה: **וכי מכוין מיחייב ואי לא לא מיחייב.** דשכבת זרע בעינן ושאינו מתכוין כגון נפל מן הגג ונתקע אין ראוי להזריע: **ואי בשאר עריות קתני איפכא מיבעי ליה.** עשו מערה בעריות (ה)

אין האשה לוקה. כגון שהיא שוגגת כט]וקטנה אין האיש מביא קרבן והא דאמרינן ל] לרבות שוגג כמזיד היינו שוגג דאיש כמזיד אבל האשה צריך שתהא מזידה: **דהא** מקשו להדדי. הלשון אינו מכוון דהאיש לא]הוקשה לאשה ולא אשה לאיש דהא כי האיש לב]כמו האשה חייבת כדאיתא בת"כ ואיש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש א"כ אשה לא לג]איתקשה לאיש: **באין** מתכוין (דכדרכה) פטור. פירש הקונט' משום דש"ז כתיב ובאין מתכוין אינו ראוי להזריע כגון נפל מן הגג ונתקע וקשה מאן לימא לן דאינו ראוי להזריע אלא לד]האי טעמא משום שאנוס הוא:

תוספות תהא בקראי. תימה הלא לא מפרש שצריך לקרות בשעה שמלקין אם לא מכאן: **מאורסת** לעבד כנעני. לאו דוקא דהא לא תפסו בה קדושין: **ורבי** ישמעאל בשלמא והפדה כו' דברה תורה כלשון בני אדם. והכי נמי קאמר בירושלמי לשונות כפולים הן והתורה דברה בהן הלך הלכת נכסוף נכספת גנב גנבתי ור"ע פליג ובכל דוכתא דקאמר היכא למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם אלא למ"ד וכו' היינו ר' ישמעאל ור"ע:

מסורת הש"ס

א) ב"ק לב: מכות כג., ב) [גם במשנה שבמשניות איתא והקורא קורא אם לא תשמור וגו' אלא משום דבברייתא מפורש קצת טפי גדול הדיינים וכו' ניחא למינקט הברייתא], ג) מכות כב., ד) [ע' תוס' ערכין לא: סד"ה התקין ותוס' גיטין לו. ד"ה בזמן], ה) גיטין מג., ו) [תוספתא פ"א ה"ט ע"ש], ז) [גיטין מג.], ח) [קדושין יז: וש"נ], ט) [מכאן שייך עוד לדף י:], י) [ויקרא יט], כ) ע"כ שייך לעיל, ל) [לעיל ט.],

שינויי נוסחאות

א] נ"ל ר' עקיבא וכ"א במשנה שבמשניות וכן בברייתא בסמוך. (גליון, וכ"ה בש"מ): **ב]** נ"ל ר' אלעזר בן עזריה כ"א במשניות ובברייתא בסמוך. (גליון, וכ"ה בש"מ): **ג]** שיור. ס"א משוייר. (ש"מ): **ד]** בקראי. ס"א בקריאה. (ש"מ): **ה]** אלא במכות הראוין. (ש"מ): **ו]** נכתוב ברישא והביא. (ש"מ): **ז]** היא והביא הוא את. (ש"מ): **ח]** תכתוש את האויל. (ש"מ): **ט]** נפדתה אי לא נפדתה יכול כולה ת"ל. (ש"מ): **י]** משוייר אין לנו אלא חציה. (ש"מ): **יא]** כנעני בשלמא לר' ישמעאל והפדה. (ש"מ): **יב]** ליה. בס"א: לי. (גליון): **יג]** אלא דעבד כנעני הוא מנלן. (ש"מ): **יד]** כל העריות. (ש"מ): **טו]** הקטן פטור אחד ער וא' ישן הישן פטור א' שוגג וא' מזיד השוגג בחטאת והמזיד בהכרת. (ש"מ): **טז]** והכא קטן חייב א"ר יהודה ה"ק כל העריות אחד. (ש"מ): **יז]** תיבת נמי נמחק. (ש"מ): **יח]** ששת גמ"ר נ"ש סימן. (ש"מ): **יט]** ותו ניעור כישן מאי ניהו ואי בשאר עריות קא תנית עשו. (ש"מ): **כ]** חורין משוייר אין. (ש"מ): **כא]** בבקור תהיה. (דפו"ר): **כב]** ידות מאחריו ואחת מלפניו. (ש"מ. וכעי"ז בגליון): **כג]** אבר תשמיש. הס"ד. (ש"מ): **כד]** כ"ה בש"מ: **כה]** היא לישראל דהא תפסי בה קדושין. (ש"מ): **כו]** [תיבת לגמרי נמחק]. (ש"מ): **כז]** והכא קטן חייב. (ש"מ): **כח]** וכאן ישן. (ש"מ): **כט]** שוגגת או קטנה אין. (ש"מ): **ל]** דאמרינן לעיל לרבות. (ש"מ): **לא]** דהאיש הוקש לאשה ולא אשה כו' האיש נמי פטור האשה חייבת. (ש"מ): **לב]** כמו. נ"א סמוך ר"ל סמוך לאיש וע' בבה"ז. (גליון): **לג]** לא איתקשאי לאיש. (ש"מ): **לד]** אלא הוי טעמא משום שאנוס הוא. (ש"מ):

מוסף רש"י

גדול הדיינין מקרא. והפלא ה' את מכותך (ב"ק לב:). **והפדה יכול כולה.** שכולה פדויה ונתארסה לעבד עברי קרא משתעי וקאמר דלא יומתו מחמת ניאוף, תלמוד לומר לא נפדתה, **יכול לא נפדתה.** דלא נפדתה כלל ואפילו הכי מיחייב אשם אביאה דידיה הואיל ונתייחדה לעבד עברי שמותר בשפחה (גיטין מא:). **בשפחה כנענית.** שלא נפדית כלל קמשתעי קרא (שם מג.).

שיטה מקובצת

שעשה בה מזיד כשוגג. פי' שהאיש מביא קרבן בין כשהוא מזיד בין כשהוא שוגג אבל אשה ודאי אם היא שוגגת פטורה ממלקות והאיש מן האשם אלא ר"ל כשהיא מזידה. (תוס'): **אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן.** גליון. ה"ה נמי אם אין האיש מביא קרבן אין האשה לוקה דלקמן אמרינן כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור וגדול חייב [והכא גדול נמי פטור] מ"ט דאיתקוש אלמא סתמא קאמר דאיזה מהן שהוא קטן שניהם פטורים א) . (מתוס' הרא"ש ז"ל): **מנלן.** הואיל ואמר ר' ישמעאל דאינה נפדית כלל מסתמא איירי קרא שמותרת לו דיותר מותרת לעבדים מישראל אבל לר"ע לא כן כיון דפדויה קצת אינה היתר כל כך לעבד כנעני כמו לעבד עברי הואיל והתחיל לפדות במקצת יש עליה קצת דין בת חורין. (תוס'): **כל העריות אחד גדול.** גליון. תימה דלא תנא הך משנה לעיל בהדי הנך חילוקין דבין שפחה לשאר עריות והדר ליתני איזו היא שפחה חרופה ואפשר משום דאינן מענין אחד. (תוס' הרא"ש ז"ל): **מערה לא מחייב.** פרש"י משום דש"ז כתיב וקשה ב) ור"י פי' משום דהוא אנוס והשתא הוי פי' דברייתא הכי עשו גומר כמערה ומתכוין כלא מתכוין במאי בכדרכה ושלא כדרכה הוי האי דגומר ומתכוין ושלא כדרכה כמערה וניעור כישן נמי אית ליה האי דינא וק"ק אמאי לא תני ניעור כישן עם מילתא דגומר כמערה קודם כדרכה וניעור שלא כדרכה. (תוס'): **אי מכוונא מיחייבא ואי לא לא מיחייבא.** עיין בהשמטות: **שכבת זרע כתיב ביה.** עיין בהשמטות:
תוס' סד"ה אין האשה מזידה. והכי איתא בת"כ האיש קטן האשה לוקה ואי האשה קטנה האיש פטור:

עין משפט
נר מצוה

מג א מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' א:
מד ב מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יג:
מה ג מיי' פט"ז מהל' סנהדרין הל' יא:
מו ד מיי' שם פי"ז הל' ב:
מז ה מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' ב ופ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יז:
מח ו מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה א:
מט ז מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה יג:
נ ח מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"א [והל' יח]:
נא ט מיי' שם הל' יג:
נב י כ מיי' פ"ג שם הל' טו:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חֻפָּשָׁה:
ויקרא יט כ
2. וַתִּקַּח הָאִשָּׁה וַתִּפְרֹשׂ אֶת הַמָּסָךְ עַל פְּנֵי הַבְּאֵר וַתִּשְׁטַח עָלָיו הָרִפוֹת וְלֹא נוֹדַע דָּבָר:
שמואל ב יז יט
3. אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֱוִיל בַּמַּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת בַּעֱלִי לֹא תָסוּר מֵעָלָיו אִוַּלְתּוֹ: משלי כז כב
4. וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא נְשֵׁיהֶם וַאֲשֵׁמִים אֵיל צֹאן עַל אַשְׁמָתָם:
עזרא י יט

הגהות הב"ח

(א) במשנה מפורשות ומה שיור אין לנו אלא שחציה: **(ב)** גמ' מפורשות לנו ומה משוייר: **(ג)** רש"י ד"ה כל העריות וכו' משונה היא בע"כ חציה שפחה: **(ד)** ד"ה לר' ישמעאל וכו' ודאי לא מאורסת היא מישראל דהא לא תפסי: **(ה)** ד"ה ואי בשאר וכו' בעריות דחייב כגומר שלא כדרכה באשה חייב:

רבינו גרשום

ר' ישמעאל אומר. זו היא שפחה ודאית שאינה פדויה כלל: **כל העריות מפורשות.** בתורה היאך חיובן משוייר אין לנו שלא נתפרש בתורה אלא זו בלבד שבחציה שפחה וחציה בת חורין חייב ולא באחרת וראב"ע היינו ר' עקיבא (קא בעי) ב) [כדאמר] בגמרא: **גמ' תהא בקריאה** בהקראה כדתנן גדול שבדיינין מקרא בשעת מלקות אם לא תשמור לעשות והפלא ה' את מכותך: **תהא בביקור.** באומד היינו מלקות כדתנן אין אומדין אותו כו': **בזמן שהאשה** לוקה. שהיא גדולה והוא גדול האיש מביא קרבן: **אין האשה לוקה.** שהיא קטנה אין האיש מביא קרבן אע"פ שהוא גדול: **מכדי עד הכא.** או חופשה לא ניתן לה באיש קא משתעי אשר ישכב את אשה שכבת זרע נכתוב ברישא כו': **הכי קאמר אם** בביקורת תהיה. שהיא גדולה וכדרכה ומתכונת: **והביא הוא את אשמו** כשהיא בביקורת: **ואימא הוא.** לא לקי דמעטיה קרא בקורת תהיה היא ולא הוא: **והביא את אשמו** כתיב. ולא והביאה את אשמה: **לעולם אינו חייב קרבן אלא על** שפחה בעולה. שנבעלה קודם לכן: **חרופה** כגון הָרִיפוֹת שנשתנו מתחלתן: **אם תכתוש.** שכבר נכתשת היא על ידי בעילה ונשתנית כהריפות א): **להוציא נשיהם.** נכריות בימי עזרא: **שפחה חרופה בעלו** דחייבין עליה איל אשם: **אי לא נפדתה יכול כולה לא נפדתה כלל** ת"ל והפדה: **ומאורסת לעבד עברי.** דכתיב נחרפת לאיש דחרופה נמי היינו לשון קדושין כדאמר במסכת קידושין ג) חרופתי יעידתי ד) ומאורסת לישראל ליכא למימר דכיון דחציה שפחה אסורה לבן ישראל אבל עבד עברי מותר בין בשפחה כנענית בין בישראלית: **דברה תורה כלשון בני אדם.** דלא נפדתה כלל: **בשלמא ר' ישמעאל** כו'. בשלמא לר' עקיבא לא איצטריך ה) למימר דלא קמ"ל רבותא דכיון דחציה בת חורין ראויה לינשא לעבד עברי אלא לר' ישמעאל לעבד עברי אמאי **דכתיב** כי לא חופשה מכלל דהוא חופש. דאינו כנעני אלא עברי: **בעלמא כותך סבירא לי דדברה תורה כלשון בני אדם.** כדאמרינן הכרת תכרת ר' אלעזר בן עזריה אומר דברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני דמכדי כו': **אם אינו ענין לדידה** האי כי לא חופשה דהא כתיב והפדה לא נפדתה תנהו ענין לדידיה דאינו חופש דהיינו כנעני הוא: **[מתני'] אחד גדול ואחד קטן.** או הזכר או הנקבה: **קטן פטור.** [גמ'] **והכא** בשפחה חרופה קטן חייב בתמיהא אמאי: **וכאן** בשפחה חרופה **גדול נמי פטור** כשהיא קטנה מ"ט **דהא** מיקשיין להדדי כדאמרי' לעיל אם בביקורת תהיה היא והביא הוא את אשמו: **גומר בשפחה מיחייב.** דאיכא שכבת זרע בגמר ביאה: **קא מיכוונא** היא **מיחייבא** בין היא ובין הוא: **מ"ט** דשכבת זרע כתיב. והיא אינה מזרעת אלא בכדרכה: **ותו** אי בשפחה קא תני **ניעור כישן מאי ניהו** לאו היינו ניהו מתכוין כשאין מתכוין. דניעור מתכוין וישן אינו מתכוין:

א) ועיין בתוס' ד"ה דהא מקשו. ב) [אא"ה עיין תוס' ד"ה באין עכ"ה] (המגיה בווילנא)

א) בכל כתה"י: בחריפות. ב) קא בעי כ"ה בכל כתה"י. ג) נראה דל"ל האומר חרופתי מקודשת. [המגיה בווילנא] ד) בכי"י ובהוצ' אלן: עזרתי. ה) נראה דל"ל לא איצטריך קרא להכי דע"כ איירי בעבד עברי דכיון דחציה בת חורין אינה ראויה להנשא אלא לעבד עברי. [המגיה בווילנא]